

یادداشت

اشتغال‌زایی روستایی بدون پول باشی

امیرمحمد خطیبی*

● یکی از نتایج بحران اقتصادی کشور که اخیرا معضلات اجتماعی بسیاری نیز به وجود آورده، مسئله اشتغال است. در این شرایط بیشترین صدمه بر قشر متوسط و ضعیف در مناطق محروم و روستائیان وارد می‌شود. این فرایند مسبب تشدید مهاجرت روستائیان به شهرها و رشد حاشیه‌نشینی شده است. طرح‌های متعددی برای حل این مشکل مطرح و پیاده‌سازی شده است که عمده این طرح‌ها به صورت اشتغال‌زایی دولتی یا سرمایه‌گذاری کلان صنعتی بوده است. طبق اعلام بانک مرکزی ایجاد هر شغل به‌طور میانگین ۱۰۰ تا ۳۰۰ میلیون تومان سرمایه نیاز دارد. با توجه به وضعیت فعلی اقتصاد کلان؛ عدم سرمایه‌گذاری خارجی، عدم وصول پول حاصل از فروش نفت، تحریم‌ها و عدم توانایی ارتباط بین‌المللی بانک‌ها در حال‌حاضر دولت توانایی این سرمایه‌گذاری را برای چهار میلیون بی‌کار ندارد. از طرف دیگر با نظر اجمالی بر روند تاریخی صنعت، می‌توان دریافت که مناطق روستایی از سرمایه‌گذاری کلان مستثنا نیستند. اما آیا این سرمایه‌گذاری‌ها مشکلی از وضعیت اشتغال در مناطق محروم و روستایی برطرف کرده است؟ بررسی این موضوع در سطح ملی نشان‌دهنده نبود هماهنگی و یکپارچگی در هر رشته صنعتی است. این به آن معناست که صنعت کشور در زنجیره‌های ارزش رشته‌های صنعتی مشکل دارد؛ به‌عبارتی این زنجیره‌های ارزش منقطع هستند. بنابراین سرمایه‌گذاری‌های کلان صنعتی در مناطق روستایی نتوانسته‌اند گره‌ای از این مشکل کلان باز کنند. هرچند در این مسیر از منابع مالی صندوق توسعه ملی نیز برداشت شده یا از محل بودجه سالانه نیز رقم‌های بسیاری برای توسعه اشتغال روستایی در نظر گرفته شده اما واقعیت آن است که توسعه اشتغال روستایی نیاز به سرمایه‌های هنگفت و استفاده از منابع ملی ندارد بلکه با تمرکز بر ظرفیت‌های منطقه‌ای می‌توان به نتایج مطلوبی در ایجاد اشتغال پایدار و توسعه رفاه در مناطق محروم و روستایی دست یافت. با نظر به عوامل داخلی مانند عدم ثبات اقتصادی و نبود سرمایه جهت سرمایه‌گذاری و عوامل خارجی مانند تحریم‌ها، پتروشنت صنعت کشور را تاب‌آور کرد. تاب‌آوری مفهومی است که در آن هسته مرکزی صنعت را از هرگونه تهدید مضمون می‌کند. با بررسی رسته‌های متفاوت به‌ویژه رسته‌های مزیت‌دار کشور، ملاحظه می‌شود که زنجیره تأمین آنها منقطع است. همچنین بررسی‌ها نشان داده‌اند که بسیاری از رسته‌های مزیت‌دار کشور، دارای تأمین‌کنندگان روستایی هستند؛ اما ارتباطی بین تأمین‌کنندگان روستایی و شرکت‌های صنعتی وجود ندارد بلکه واسطه‌گران هستند که بدون هیچ‌گونه ارزش افزینی، زحمت و سرمایه‌ای این عمل را انجام می‌دهند. با مطالعه تاریخچه کشورهای جهان اول و همچنین کشورهای در حال توسعه مانند هند، می‌بینیم اقتصاد روستایی در به‌حرکت‌درآوردن چرخه‌های صنعت یک کشور اهمیت بسزایی دارد. بهتر است برای پیاده‌سازی هرگونه طرح اشتغال‌زایی در کشور به همان اندازه به اشتغال روستایی توجه شود. این چنین می‌توان دید که تولیدات روستائیان مانند قلب صنعت است که نیاز به ضربه‌گیر دارند چراکه مسئله اشتغال روستایی پیچیدگی‌های اجتماعی- اقتصادی بسیاری دارد. دلیل آن نبود زیرساخت‌های لازم همچون راه، شبکه‌های ارتباطی، آب و از طرفی مشکلات اجتماعی مانند نداشتن انگیزه، دانش و تخصص و مهاجرت روستائیان به شهر است. به‌نظر نگارنده راهکارهای متعددی برای توسعه مناطق محروم و روستایی وجود دارد که در ادامه چند مورد آن مطرح می‌شود. به منظور ارائه راه‌حلی در ابتدا با بررسی وضعیت اقتصادی-اجتماعی رسته‌های مزیت‌دار متناسب با ظرفیت‌های منطقه‌ای باید انتخاب شوند. در ادامه با بررسی رسته‌های انتخابی و شناسایی کلوکاهای زنجیره ارزش، دو استراتژی تثبیت و توسعه آنها اتخاذ شود. بررسی‌ها نشان داده که بیشترین ارزش‌افزوده در قسمت تولید (کشاورزی و صنعت) ایجاد می‌شود. این در حالی است که دلالتان با کمترین ارزش‌افزوده بیشترین سود را به جیب می‌زنند. این روند در بلندمدت سبب تضعیف بخش کشاورزی و صنعت شده است. بنابراین بعد از بررسی زنجیره ارزش، بهترین راه، ایجاد بازار یا اتصال به بازار است. هرچند بسیاری از محصولات کشاورزی نیازمند فراوری است که می‌توان دو راه اتصال مستقیم یا ایجاد نهادهای واسطه رسمی را برای حل این موضوع در نظر گرفت. نهادهای واسطه نیز همان رسمی‌گردن واسطه‌گران است که شکل حقوقی به خود بگیرند و سعی در ایجاد ارزش‌افزوده کنند و مجبور به پرداخت مالیات به دولت شوند. اتصال مستقیم هم به صورت اتصال به شرکت‌های پیشرو صورت می‌گیرد. به‌عبارتی با آموزش و توانمندسازی به منظور رسانیدن استاندارد محصولات روستایی به استاندارد شرکت‌های صنعتی بتوان اتصال بازار را برای روستائیان فراهم کرد یا با شرکت‌هایی که بنا بر دالایی تولید ندارند یا به‌روروی پایینی دارند، قرارداد مدیریت پیمان بست. در اینجا چرخه اقتصادی پایدار ایجاد خواهد شد که نگاهی جامع دارد. همچنین می‌توان استنباط کرد که برای پیاده‌سازی این طرح نیاز به حضور در تمامی روستاها یا هزینه‌کرد فراوان نیست.

*کارشناس اشتغال و استاد دانشگاه

اعضای سندیکای صنعت برق بعد از ایجاد تغییر در نرخ ارز و غیراقتصادی‌شدن پروژه‌هایی که پیش از این، قرارداد آنها منعقد شده بود، در نامه‌ای به وزیر نیرو خواستار تعدیل قراردادهای خود شدند. اعضای سندیکای صنعت برق بر این باورند که تمام ریسک قراردادهای برق بر دوش آنهاست و تکانه‌های اقتصاد، به‌راحتی می‌تواند فعالیت آنها را از حالت اقتصادی خارج کند. آنها معتقدند اگر دولت در قراردادهای صنعت برق، بحث تعدیل را بگنجانند، در مواقعی که تغییرات از اراده مجری خارج است، شرایطی شکل می‌گیرد که هم به نفع دولت و هم بخش خصوصی خواهد بود، زیرا اگر دولت قراردادهای فسخ کند، باید با پیمانکاری جدید به قیمت‌های بیشتر، قرارداد منعقد کند. سال ۹۰ هم که ارز تک‌نرخي شد، بحث تعدیل قراردادهای صنعت برق براساس نرخ جدید دلار از سوی فعالان صنعت برق مطرح شد. پیام باقری، عضو هیئت‌مدیره سندیکای صنعت برق، می‌گوید در آن سال، ۲۵۰ قرارداد فعالان صنعت برق، غیراقتصادی شد و پس از فسخ آن، ضمانت‌نامه پیمانکاران ضبط شد. حال بیم این می‌رود که با تغییر مجدد نرخ ارز، صد قرارداد دیگر صنعت برق از چرخه اقتصادی‌بودن خارج شود و پیمانکاران نتوانند آن را اجرا کنند. این مسئله، تکمیل زیرساخت‌های صنعت برق را با مشکل مواجه می‌کند و احتمال دارد که به تعویق افتادن این پروژه‌ها، کشور دچار خاموشی به‌دلیل آماده‌نبودن زیرساخت‌ها شود. برق رفاه جامعه را تضمین می‌کند. امروز بدون داشتن برق تقریباً انجام هیچ فعالیتی را متصور نیستیم، اما صنعت برق چندی است که با اعمال سیاست‌های تثبیت‌کننده قیمت برق، دچار مشکلات اقتصادی عدیده‌ای شده است. این صنعت که روزگاری برای ۵۰ سال آینده برنامه‌ریزی می‌کرد، امروز به ناگزیر فقط به گذراندن پیک تابستان پیش‌رو فکر می‌کند و پس. هر تغییری در شرایط اقتصادی، میل به سرمایه‌گذاری در صنعت برق را کاهش می‌دهد. به‌تازگی خبر رسیده که سه نیروگاه دولتی که برای خصوصی‌شدن کاندیدا شده بودند، بدون مشتری باقی مانده‌اند. اینها نشانه‌های خوبی برای صنعت برق نیست. در کنار همه این نشانه‌ها، تغییر نرخ ارز به کاهش مطلوبیت فعالیت در صنعت برق دامن زده است. پیام باقری، عضو هیئت‌مدیره سندیکای صنعت برق، درباره جدیدترین درخواست اعضای سندیکای صنعت برق از وزیر نیرو برای تعدیل قراردادهای این صنعت، به «شرق» می‌گوید: قراردادهای اعضای سندیکای صنعت برق یک‌بار از محل نرخ ارز در سال ۸۹ و ۹۰ دچار مشکلات عدیده شد. بیش از ۲۵۰ قرارداد اعضای ما در آن مقطع متوقف شد. برای اینکه نمی‌توانستند قرارداد را با نرخ‌های جدید ادامه دهند.

او ادامه می‌دهد: در دو، سه ماه گذشته که نرخ ارز نوساناتی جدی داشت، بارها به گوش مسئولان رساندیم که نوسانات نرخ ارز در قراردادها اثر منفی خواهد داشت. وقتی نرخ ارز به‌صورت انفجاری دچار افزایش می‌شود، اثر منفی در قرارداد می‌گذارد و پیمانکار نمی‌تواند تعهداتش را انجام دهد.

حمایت از کالای ایرانی با برنامه‌های دورهمی

حمید باقریان . کارشناس و تحلیلگر اقتصادی

حمایت از کالای ایرانی با بهره‌وری در سازمان‌دهی صنایع رابطه مستقیم و با نهادهای خصولتی متولی اقتصاد رابطه عکس دارد. یکی از مؤلفه‌های اصلی در زمینه حمایت از کالای داخلی شامل رقابت‌پذیری می‌شود؛ بنابراین بررسی عواملی که می‌تواند زمینه مناسب برای رقابت در میان عاملان اقتصادی، برای رقابتی‌تر شدن فعالیت شرکت‌ها در صنعت و بازارها را ایجاد کند، ضروری است. رقابت‌پذیری در هر کشوری به‌عنوان ابزاری برای رسیدن به رشد مطلوب اقتصادی و توسعه پایدار محسوب می‌شود و با توجه به ضعف ساختار و عملکرد بنگاه‌های اقتصادی در صنعت کشور، شناخت فاکتورهای اثرگذار، درجه‌بندی آنها و به‌دست‌آوردن جایگاه در بازارهای جهانی را تسهیل می‌کند. تأثیر شاخص‌های کلیدی رقابت‌پذیری بر عملکرد صنایع در ایران است. اطلاعات و گزارش‌های انجام‌شده در این زمینه نشان‌دهنده یک رابطه مشخص میان رقابت‌پذیری و شاخصه‌ای مانند قدرت نفوذ، فعالیت‌های صادراتی، شایستگی مدیران، محل و اندازه صنایع است. رقابت‌پذیری به معنای توانایی و عملکرد یک شرکت، یک بخش اقتصادی یا یک کشور در فروش و عرضه کالا و خدمات در یک بازار در مقایسه با دیگر شرکت‌ها، زیربخش‌ها و کشورهای حاضر در همان بازار است. این اصطلاح همچنین برای بازارها نیز استفاده می‌شود که اشاره به میزان رقابت‌پذیری‌بودن ساختار بازار دارد. باید توجه شود که رقابت‌پذیری‌بودن یک بازار ارتباطی به رقابت‌پذیری شرکت‌های حاضر در این بازار ندارد. در سال‌های اخیر، مفهوم رقابت‌پذیری ملی به‌عنوان یکی از شاخص‌های اصلی پیشرفت اقتصادی مطرح شده است. رقابت‌پذیری درحالی‌که محدودیت‌ها و چالش‌های به‌وجودآمده در مسیر رقابت در بازارهای جهانی را نمایان می‌کند، محدودیت‌های مالی دولت در بودجه‌بندی و چالش‌های بخش خصوصی در رقابت در بازارهای داخلی و بین‌المللی را نیز ارزیابی می‌کند. شاخص رقابت‌پذیری جهانی که هرساله از سوی مجمع جهانی اقتصاد برای اغلب کشورهای جهان محاسبه و گزارش آن منتشر می‌شود، شاخص مهمی است؛ زیرا رقابت حرف نخست اقتصاد امروز جهانی است و از کوران رقابت است که منفعت خریداران و سود شرکت‌ها حداکثر می‌شود. در سال ۲۰۱۶ رتبه ایران در شاخص رقابت‌پذیری جهانی صعود هفت‌پله‌ای داشته و به رتبه شصت‌ونهم جهان در میان ۱۳۷ کشور رسیده است. جایگاه قبلی ایران در سال ۲۰۱۶، هفتادوشم جهان از میان ۱۳۸ کشور بوده است. باوجوداین اقتصاد ایران در بخش صنایع بزرگ، متوسط و کوچک چالش‌هایی اساسی ازجمله: نظام پولی و بانکی، تحولات بین‌المللی، نظام مالیاتی، فضای کسب‌وکار،

به گفته باقری، کارفرما آثار جبرانی را در مکانیسم قرارداد تعبیه نکرده و تنها کاری که می‌کند این است که قرارداد را فسخ کرده و ضمانت‌نامه پیمانکار را ضبط می‌کند. این اتفاقی است که برای بسیاری از اعضای سندیکای برق افتاده است و دارد می‌افتد. او معتقد است که دولت تمام ریسک ناشی از نوسانات اقتصادی را بر دوش بخش خصوصی انداخته و این سیاست، غلط است، زیرا بخش خصوصی نباید به فکر ریسک‌ها باشد و فقط باید به اجرای درست قرارداد بپنشد.

۱۰۰ پروژه دیگر غیراقتصادی می‌شود

این عضو هیئت‌مدیره سندیکای صنعت برق با اشاره به مفتوح‌بودن ۲۵۰ قراردادی که از تغییرات نرخ ارز در سال ۹۰ دچار مشکل شده‌اند، از احتمال غیراقتصادی‌شدن صد پروژه جدید خبر داده و نسبت به سونامی جدید توقف اجرای پروژه‌های برقی هشدار می‌دهد که به‌دلیل نوسانات نرخ ارز در پیش‌رو خواهیم داشت.

او تأکید می‌کند: دولت باید ریسک ناشی از نوسانات اقتصادی را در قراردادهای لحاظ کند زیرا این ریسک‌ها قابل پیش‌بینی نیست. اگر پیمانکاران بداندند دلار در ابتدا و انتهای سال چه قیمتی خواهد داشت، حتما نوسانات آن را لحاظ می‌کنند اما کنترل این ریسک‌ها در اختیار بخش خصوصی نیست. چنین ریسک‌هایی باعث متوقف‌شدن روند اجرای قراردادهای می‌شود. این مسئله ضرر دوطرفه دارد؛ هم بخش خصوصی و هم کارفرما از این تکانه‌ها ضرر می‌کنند زیرا کارفرما مجبور است در صورت فسخ قراردادهای قبلی، طرح نیمه‌کاره را به مقاصه بگذارد و با قیمت امروز، پروژه را انجام دهد. بنابراین کارفرما هم باید پول بیشتری برای اجرای پروژه هزینه کند.

باقری اگرچه تک‌نرخ‌شدن ارز را اقدامی درست برای کاهش رانت و ایجاد شفافیت در اقتصاد می‌داند اما بر این باور است که باید نظر بخش خصوصی هم در این مسئله گرفته شود تا آثار جبرانی برای خریدها و توافقاتی که در مکانیسم‌های گذشته انجام شده، قبل از تصمیم‌سازی‌ها لحاظ شود.

اعضای سندیکای صنعت برق با تغییر نرخ ارز، خواستار تعدیل قراردادهای خود شدند

آغاز موج فسخ قراردادهای صنعت برق

لیلا مرگن

تعدیل نرخ ارز و نرخ فلزات مهم‌ترین مشکلات بخش خصوصی

برای اطلاع از واکنش وزارت نیرو در برابر درخواست بخش خصوصی با همایون حائری، معاون وزیر نیرو در امور برق، تماس گرفتیم. او در تماس نخست، گفت‌وگو با خبرنگار «شرق» را به ساعتی دیگر موکول کرد و تماس‌های بعدی نیز بدون پاسخ باقی ماند. با وجود آنکه فعالیت در صنعت برق برای بخش خصوصی توأم با ریسک‌های زیادی است اما فعالان این بخش ناگزیرند با وزارت نیرو همکاری کنند. زیرا تأمین برق در ایران بر عهده دولت است و یگانه کارفرمای این حوزه وزارت نیروست. با این وجود فعالان این صنعت تلاش می‌کنند با ارائه راهکارهای منطقی، به بزرگ‌کارفرمای این صنعت کمک بیشتری کنند و درعین‌حال منافع اقتصادی خود را هم تأمین کنند. حمیدرضا صالحی دبیر و عضو هیئت‌مدیره فدراسیون صادرات انرژی و صنایع وابسته درباره درخواست بخش خصوصی به‌منظور تعدیل قراردادهای قبلی به «شرق» می‌گوید: در صنعت برق نبود تعدیل‌های مربوط به نرخ فلزات و نرخ ارز دو مشکل عمده برای فعالان بخش خصوصی به حساب می‌آید.

به گفته صالحی در سال ۹۱ با سه‌برابرشدن نرخ ارز، بسیاری از پروژه‌ها حتی پروژه‌هایی که پیشرفت فیزیکی ۷۵درصدی داشتند متوقف شدند و هیچ نهادهی نبود که خسارات بخش خصوصی را جبران کند. او هم مانند باقری معتقد است که بخش خصوصی مقصر افزایش نرخ ارز نیست و به همین دلیل دولت باید برای اتفاقات اقتصادی که منجر به افزایش نرخ ارز شده و قراردادهای غیراقتصادی می‌کند، راهکاری داشته باشد.

دبیر و عضو هیئت‌مدیره فدراسیون صادرات انرژی و صنایع وابسته درباره تبعات لغو قراردادهای صنعتی برق به دلیل غیراقتصادی‌شدن پروژه‌ها بیان می‌کند: در کشور رشد مصرف برق بالااست و مصرف به‌طور متوسط بیش از هشت درصد رشد دارد. کشوری که روی انرژی کم‌کمان یارانه می‌دهد و به همین دلیل مردم تمایلی به کاهش مصرف ندارند، ناگزیر است که این نیازها را تأمین کند. یعنی دولت باید به پروژه‌های زیرساختی ادامه دهد تا نیازهای بخش مصرف را پوشش دهد و از خاموشی جلوگیری شود. او اضافه می‌کند: اعضای سندیکای برق در سال‌های گذشته اغلب حاضر شدند صورت خود را با سیلی سرخ نگه دارند و پروژه‌ها را با ضرر تمام کنند. خیلی‌ها هم پروژه‌ها را زمین گذاشتند. ما می‌گوییم از طریق نظام فنی سازمان برنامه‌بودجه و اختیاری که به وزارت نیرو می‌توان داد، راهکار جبرانی برای پروژه‌هایی که احتمال دارد از تغییرات نرخ ارز آسیب ببینند، در نظر بگیریم.

به گفته صالحی، خاموشی‌های سال گذشته خوزستان ناشی از این بود که پروژه‌های صنعت برق به‌موقع به پایان نرسیده بود و در صنعت برق، در یک دهه گذشته کار زیرساختی مناسبی انجام نشده است. او با اشاره به اینکه برق یک زیرساخت مهم برای سایر صنایع است، ایجاد نظام رگولاتوری در بخش آب و برق را یکی از برنامه‌های وزیر نیرو معرفی می‌کند که می‌تواند قیمت برق را اصلاح کرده و به‌این‌ترتیب نسبت بین تولید و مصرف برق را منطقی کند.

خبر

کاهش ۴۰ درصدی معاملات مسکن در فروردین‌ماه

● افزایش قیمت مسکن در چند ماه گذشته باعث شد تا روند صعودی معاملات مسکن در شهر تهران که در فصل پاییز و اوایل زمستان به اوج خود رسیده بود، از اواخر سال گذشته متوقف شود و در فروردین‌ماه تا ۴۰ درصد افت کند. به گزارش فارس، رشد معاملات مسکن در فصل پاییز و اوایل زمستان سال گذشته باعث شد تا قیمت مسکن در نقاط مختلف تهران افزایش را تجربه کند. این رشد معاملات در حالی شکل گرفته بود که قیمت‌ها حدود چهار سال بدون تغییر باقی مانده بود، اما یکباره روند افزایشی قیمت به‌حدی شد که باعث شد روند معاملات مسکن در اسفندماه افت قابل‌توجهی پیدا کند. البته انتقال سرمایه‌ها به بازار ارز و طلا نیز دلیل دیگری بر افت معاملات بود. در اسفندماه ۱۳۹۶ به دلیل رشد نرخ ارز، سرمایه‌ها به بازارهای طلا و ارز منتقل شدند که باعث افت ۳۰ تا ۳۵ درصدی معاملات مسکن نسبت به ماه قبل شد. میانگین خریدوفروش مسکن در اسفندماه نیز نسبت به متوسط سال ۱۳۹۵ بالغ بر ۱۱٫۳ درصد کاهش نشان می‌داد که به گفته فعالان مسکن و مشاوران املاک، این افت در سال ۹۶ به‌طورمشخص به دو دلیل رشد قیمت مسکن و انتقال سرمایه‌ها به بازار ارز بود.

سیاست بانک‌ها

در جذب سپرده ارزی

● مدیرکل مقررات و سیاست‌های ارزی بانک مرکزی با بیان اینکه بانک‌ها با نرخ خود سپرده ارزی جذب می‌کنند، گفت: تصمیم بر این است که بانک‌ها با نرخ منظر خود سپرده‌گیری کنند. مهدی کسرابی‌پور در گفت‌وگو با مهر، با بیان اینکه نرخ سود سپرده ارزی بانک‌ها نزد بانک مرکزی سه درصد برای یورو و چهار درصد برای دلار است، گفت: بعضاً بانک‌ها با نرخ‌های بالاتر از این از مردم سپرده ارزی جذب می‌کنند؛ درواقع تصمیم و سیاست بر این است که با نرخ خود جذب سپرده ارزی داشته باشند. مدیرکل مقررات و سیاست‌های ارزی افزود: البته بانک مرکزی چارچوب‌های مشخصی را برای جذب سپرده ارزی از سوی بانک‌ها تعیین کرده و اگر قرار است سپرده‌گیری ارزی انجام شود، نرخ سود در اختیار خود بانک‌هاست.

میزبان امن داده‌های شما در مرکز داده آسیاتک

Asiatech Data Center

با امکان ارایه یونیت، رک و کیج اختصاصی و نیز اجاره سرور مجازی و اختصاصی

۱۵۴۴

asiatech.ir

آسیاتک

اینترنت یک، آسیاتک